

Minister voor Rechtsbescherming

Datum
9 november 2021
Ons kenmerk
3634425

nota

Beslisnota bij TK brief inzake beleidsreactie op rapporten
Commissie van onafhankelijke deskundigen en ADR

1. Aanleiding

In uw brief van 8 juli 2021 (TK 2020-2021, 31 265, nr. 96) heeft u toegezegd de Tweede Kamer na de zomer uw inhoudelijke beleidsreactie te sturen op de rapporten van de Commissie van onafhankelijke deskundigen inzake binnenlandse afstand en adoptie (hierna: de Commissie van onafhankelijke deskundigen) en van de Auditdienst Rijk (hierna: ADR).

2. Geadviseerde besluiten

U wordt geadviseerd in te stemmen met het versturen van de Kamerbrief. Hierin meldt u:

- dat u het WODC heeft gevraagd het 'Verdiepend historisch onderzoek naar de impact van binnenlandse afstand en adoptie in de periode 1956-1984' (hierna: het onderzoek) door het Verwey-Jonker Instituut te stoppen; en
- dat u een onafhankelijke commissie in zal stellen die verder onderzoek zal doen naar binnenlandse afstand en adoptie.

Hierbij volgt u een van de door de Commissie van onafhankelijke deskundigen genoemde scenario's in verband met de gevolgen van de fouten bij de inrichting van het Aanmeldpunt Binnenlandse afstand en adoptie (hierna: het Aanmeldpunt).

Voorts besluit u:

- om geen gespreksverslagen van het Aanmeldpunt (tijdelijk) te bewaren ten behoeve van het nageslacht;
- om een procedure in te richten om alle persoonsgegevens van aanmelders te vernietigen, nadat hen de gelegenheid is geboden om hun eigen gespreksverslag te ontvangen.

Bij de inrichting van deze procedure volgt u de aandachtspunten uit het rapport van de ADR.

Tenslotte besluit u om de samenwerking met belanghebbenden bij de totstandkoming van erkenningsmaatregelen en maatregelen ter ondersteuning van belanghebbenden in te richten met inachtneming van de aanbevelingen van de Commissie.

3. Kernpunten

U heeft naar aanleiding van een datalek melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens in verband met fouten bij de inrichting van het Aanmeldpunt herstelmaatregelen aangekondigd, die u ook aan de Tweede Kamer heeft

toegezegd (TK 2019-2020, Aanhangsel Handelingen, nr. 3046; TK 2019-2020, 31 265, nrs. 70 en 72; TK 2020-2021, 31 265, nrs 74, 76 en 77). Deze betroffen:

- het veilig bewaren van persoonsgegevens bij het ministerie van Justitie en Veiligheid;
- het terugleggen van aanmeldverslagen bij het Aanmeldpunt of bij het Verwey-Jonker Instituut bij de aanmelders;
- het bieden van gelegenheid deze te corrigeren en het vragen van schriftelijke toestemming om de aanmeldverslagen te verwerken ten behoeve van het onderzoek en voor het nageslacht;
- het inrichten van een procedure hiervoor en de ADR te vragen om inzicht te geven in hoe in deze procedure invulling kan worden gegeven aan de AVG;
- het instellen van de Commissie en deze te vragen de procedure te beoordelen en te reflecteren op de totstandkoming en werking van het Aanmeldpunt.

Datum

9 november 2021

Ons kenmerk

3634425

De ADR heeft in zijn rapport verschillende aandachtspunten meegegeven voor de bescherming van de privacy van aanmelders in de procedure en heeft duidelijk gemaakt dat het verwerkingsdoel (tijdelijk) bewaren voor het nageslacht niet specifiek genoeg beschreven is. De Commissie heeft vijf verschillende scenario's beschreven om verder te gaan met de procedure en het onderzoek zonder een voorkeur uit te spreken.

Voor het voortzetten van het onderzoek zou een uitgebreide procedure nodig zijn om de aanmeldverslagen bij aanmelders terug te leggen, te zorgen voor correcties overeenkomstig de AVG en om hun schriftelijke toestemming te verkrijgen. De procedure zou door de maatregelen voor het beschermen van de persoonsgegevens van aanmelders complex zijn en een belasting vormen voor de aanmelders. Tevens kan niet worden uitgesloten dat het ontvangen van een aanmeldverslag ruim een jaar na het gesprek een additionele belasting voor aanmelders oplevert.

Om recht te doen aan de verwachting bij veel aanmelders om mee te doen aan het onderzoek, zou het onderzoek bovendien uitgebreid moeten worden, omdat de aanmeldverslagen alleen de selectie dient van 75 personen voor een diepte-interview. De haalbaarheid van deze optie is met WODC en het Verwey-Jonker Instituut besproken.

U heeft herhaaldelijk gesteld dat de positie van belanghebbenden in dit traject voorop staat, alsmede de zorgvuldigheid om besluiten te nemen naar aanleiding van de fouten bij de inrichting van het Aanmeldpunt. Daarom heeft u met de belangengroepen het rapport van de Commissie besproken en heeft u hun standpunten gevraagd om mee te wegen bij uw inhoudelijke beleidsreactie op de rapport van de Commissie en de ADR. Zij hebben in hun gesprekken met u duidelijk gemaakt dat zij vanwege de fouten bij de inrichting van het Aanmeldpunt geen vertrouwen hebben in het onderzoek, dat zij het onderzoek stopgezet willen zien, dat zij pleiten voor de uitvoering van een nieuw onderzoek onafhankelijk van het ministerie van Justitie en Veiligheid, dat zij geen rol voor het ministerie van Justitie en Veiligheid zien bij het bewaren van aanmeldverslagen als 'erfgoed' en dat zij grote risico's zien bij een procedure om aanmeldverslagen terug te leggen.

In de afweging van deze factoren wordt u geadviseerd het belang van een onderzoek naar de geschiedenis van binnenlandse afstand en adoptie in de periode 1956 – 1984 en de positie van de aanmelders voorop te blijven stellen.

Dat betekent een keuze voor stopzetting van het lopende onderzoek waarin (een deel van) de doelgroep geen vertrouwen heeft en waarvoor een complexe procedure nodig is om tot afronding te komen. Vanwege het grote belang dat de doelgroep aan een onderzoek naar binnenlandse afstand en adoptie hecht, wordt u geadviseerd hiervoor een onafhankelijke onderzoekscommissie in te stellen. Weliswaar betekent dit dat langer op een onderzoeksrapport moet worden gewacht, maar het onderzoek kan wel 'met een schone lei' beginnen. Vastgesteld moet worden dat er geen grond is de aanmeldverslagen te bewaren voor het nageslacht. Dit is (en de Commissie wijst hier ook op) een zaak die met belanghebbenden besproken moet worden. De belangengroepen hebben duidelijk gemaakt dat zij hierin geen rol voor het ministerie zien.

Datum
9 november 2021
Ons kenmerk
3634425

Hiermee vervalt de 'doelbinding' voor de verwerking van aanmeldverslagen overeenkomstig de AVG. Dat betekent dat alle aanmeldverslagen en overige persoonsgegevens vernietigd worden.

Dit laat onverlet dat u op grond van de AVG en het herstel van de fouten die u bij de Autoriteit Persoonsgegevens hebt gemeld gehouden bent om desgewenst aanmeldverslagen bij aanmelders terug te leggen. Daartoe wordt u geadviseerd in te stemmen met een sterke vereenvoudiging van de procedure, die door de ADR is onderzocht en waarbij alle aandachtspunten uit het rapport van de ADR zijn verwerkt en die overeenkomstig de AVG worden uitgevoerd.

Inmiddels is voor deze procedure een nieuwe DPIA vastgesteld en zijn hiervoor verwerkersovereenkomsten met Fiom en met het Verwey-Jonker Instituut opgesteld. Een uitgebreide verwerkingsinstructie op grond van de verwerkersovereenkomsten is met deze organisaties besproken. Op dit moment wordt met Fiom en het Verwey-Jonker Instituut aan de hand van een checklist gezien hoe de interne afspraken zich tot de verwerkingsinstructie verhouden. Daarna volgen de laatste afspraken en tests om goed voorbereid de procedure te kunnen starten. Hoewel een dergelijke procedure altijd risico's in zich draagt, zijn deze afdoende te beheersen. In deze procedure zullen de aanmelders ook worden geïnformeerd over het vernietigen van hun persoonsgegevens.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

In verschillende brieven heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over de fouten bij de inrichting van het Aanmeldpunt, de melding van een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens, de herstelmaatregelen, de afronding van het Aanmeldpunt, het onderzoek door de ADR, de instelling van de Commissie ter uitvoering van de motie Bergkamp c.s. en de rapporten van de ADR en de Commissie.

4.2 Financiële overwegingen

Beleidskeuze uitgelegd Onderbouwing doeltreffend, doelmatig en evaluatie (CW 3.1)	
1. Doel	- Afronding van herstelmaatregelen als gevolg van datalekmelding; - Afronding lopend onderzoek;

	- Instelling onafhankelijke onderzoekscommissie
2. Beleidsinstrument(en)	- Procedure op grond van verwerkersovereenkomst om in lijn met de AVG persoonsgegevens te verwerken; - Instelling externe commissie
3A. Financiële gevolgen voor het Rijk	De financiële gevolgen van de procedure en de financiering van de externe commissie worden opgevangen binnen de Rijksbegroting.
3B. Financiële gevolgen voor de maatschappelijke sectoren	Niet van toepassing.
4. Nagestreefde doeltreffendheid	- De procedure garandeert het verwerken van persoonsgegevens conform de AVG; - De commissie zal de geschiedenis van binnenlandse afstand en adoptie afdoende beschrijven, inclusief de rol van de overheid.
5. Nagestreefde doelmatigheid	Niet van toepassing.
6. Evaluatieparagraaf	- De uitvoering van de procedure wordt vanuit het ministerie gemonitord. - De commissie zal onafhankelijk werken. Om die reden is geen monitoring of evaluatie voorzien.

Datum
9 november 2021

Ons kenmerk
3634425

4.3 Juridische overwegingen

De procedure is een herstelmaatregel als gevolg van datalek melding en vraagt om een verwerking van persoonsgegevens die in lijn is met de AVG. De risico's zijn door de ADR in beeld gebracht, zodat passende risicobeheersingsmaatregelen in de procedure konden worden verwerkt. Daarnaast is met betrekking tot de fouten bij de inrichting van het Aanmeldpunt een verzoek om schadevergoeding ingediend. DWJZ en de Landsadvocaat behandelen dit verzoek.

4.4 Uitvoering

De procedure is gebaseerd op een vastgestelde DPIA (reeds gepubliceerd). Bij de inrichting ervan zijn de aandachtspunten uit het rapport van de ADR (bijlage bij TK 2020-2021, 31 265, nr. 96) verwerkt. Met de Stichting Fiom en het Verwey-Jonker Instituut worden verwerkersovereenkomsten gesloten ter uitvoering van de procedure.

4.5 Communicatie

Op Rijksoverheid.nl worden algemene informatie, nieuwsberichten en 'veel gestelde vragen' ter beschikking gesteld. Daar kunnen geïnteresseerden zich ook op de 'Nieuwsbrief Binnenlandse Afstand en Adoptie' abonneren (inmiddels meer dan 250 abonnees). De aanmelders hebben specifiek met betrekking tot hun aanmelding verschillende keren een voortgangsbericht ontvangen om hen op de hoogte te houden van de verwerking van hun persoonsgegevens. In het kader van de procedure zullen zij naar genoemde communicatiekanalen worden verwezen.

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

Niet van toepassing.

Datum

9 november 2021

Ons kenmerk

3634425